

avui, però convertit quasi generalment en nom propi de diversos llocs de la zona canigonenca. □ 1.ª doc.: 1907, Casaponce; *embular-se*, 1418.

En els «Contes Vallespirencs» d'aquest bon narrador: «S'hi va fer una *embulada* que va colgar deu o dotze menerós» (p. 122, amb la grafia errònia *embolada*), i també el verb: «rechs a ascurar, parets *embulades* a refer ...» (p. 171). Crec haver-ho sentit també en algun indret del Vallespir, però no en trobo nota d'allà, i de tota manera, almenys a la vall de Prats de Molló, hi predomina *eixalada*, del qual a les muntanyes de Prats hi ha dotzenes de casos, i que té aproximadament el mateix sentit (sovint una mica més en gran).

En tot cas *embulada* resta com un mot ben viu en el vessant Nord del Canigó. A Vernet m'explicaven (1960) que a Les Conques (en els alts vessants de la Pica) la gran *embulada* s'hi va fer per l'aiguat de 1940; a Conat el pastor m'aclariria (1960) que un *embulada* és una esllavissada de terra. I el verb *embular-se* per a 'esllengar-se' o 'escagutjar-se' la paret d'una civitat apareix en un doc. ross. de 1418 recollit per Alart: «dicte fovee sive caves de la Costa d'en Cayró, pro magnis pluviis diruerunt sive se eren *embulades*», encara que en l'*InvLC* el posa junt amb *embolla* (veg. *embullar*). L'etimologia resta demostrada per l'observació que vaig fer a Marquexanes: l'informant m'ensenyava des de lluny uns turons en el SE. del terme que en deia *Les Bules*, comentant espontàniament que «tot allò és *embulát*» (1959); sense demanar que m'ho expliqués, m'ho vaig fer venir bé, cap al tard, per passar-hi ben a prop, tot fent cap a Tuïr, i vaig constatar que en efecte allò era ple d'esllavissades. Aquests turons no tenen res a veure amb Bula Terranera ni amb Bula d'Amunt, els dos pobles ben coneguts (que són més a ponent que Marquexanes), i que han donat nom al riu Bulès (afluent de la dreta de la Tet) que baixa d'aquesta població canigonenca. I en efecte són propis del terreny d'aquells termes l'abundància de terrers i serrats gredosos de mineral inestable. Hi ha encara d'altres paratges per aquella comarca, i més al NE., que tenen aquest nom i els seus derivats.

Alart va deixar aplegades dades i notes escrites sobre el nom *Bula*: documentat constantment amb aquesta grafia (amb *b-* i *u*) des de l'Alta E. Mj.; Alart entreveu ja el sentit i el caràcter pre-romà del mot; de tota manera no té res en comú amb el significat i origen de *voló/veló*, de caràcter termenal segons sembla (d'on *El Voló*), i de fonètica inconciliable; ni de cap dels dos amb el tipus cèltic del fr. *borne* (amb oc. ant. *bózola*, cf. DCEC, s. v. *boñiga/Muñeca*), també inconciliable fonèticament, i, pel sentit, ben allunyat del nostre. La semblança amb el fr. *s'ébouler*, que abans fou *s'esboeler*, i significà primitivament 'desbudellar, obrir les tripes', és, doncs, deguda a una convergència recent i té caràcter fortuít.

EMBULLAR, 'embolicar, enredar complicadament' i el seu invers *ESBULLAR*, 'destriar, esbarriar, despariar', origen incert, probablement derivats del ll.

bŏtŭlos 'budells, tripes', d'on el cat. dial. *bulls* 'espècie de botifarra, d'embotit', amb el significat inicial de 'entortolligar com budells' i d'altra banda 'descompondre, desgavellar': com si diguéssim IM-BOTUL-ARE i EX-BOTUL-ARE, respectivament; cf. el fr. ant. *esboillier* 'obrir la tripa, anorrear', llem. *eiboulhà* 'esbudellar', gall. ant. i dial. *esbullar, desbullar* 'desgranar', 'despullar', i d'altra banda prov. *emboui* 'encadenament', *desembouid* 'descabdellar'. □ 1.ª doc.: *embullar*, 1695, Lacav.; *esbullar*, 1670, *DTo.*, també en una cançó popular datable d'entre els Ss. xv i xvii; d'aquest ja n'hi ha lleus variants anteriors: *desbullat* 'confós' en Eiximenis, i potser s'hi pot identificar el verb que amb la grafia *esbutlar* 'ferir (cavalls) en el ventre' ja apareix dos cops en Muntaner.

On llegim «los almugàvers --- van trocejar les lances, e puix van-se metre entre ells, e pensaren d'*esbutlar* cavalls e de matar cavallers», cap. 159 (Casac. v, 25.15); i, de nou, cap. 191 «puix van trocejar les lances e *esbutlar* cavalls» (v, 79.2).¹ En un vell romanç que remunta fins al S. xv-xvi: «un dia jo m' passejava per Sant Feliu: / hi encontro una oreneta que hi feya niu, / ab la punta de l'espasa li *esbullo* el niu» en la versió *D* (amb la qual ve a coincidir la **C*, que es pot restituir com *l'hi esbullo ab l'espasa e mun astil*, si bé està un poc corrompuda), però és molt incert que aquesta sigui la versió més antiga, i en altres no figura el nostre verb.² La primera dada lexicogràfica és en el *DTo.* de 1670: «*esbullat*: dissolutus, sparsus, expansus vel expansus, languens» (*expassus* deu referir-se als cabells).

És ja freqüent en els millors escr. Renaix.: Verdguer el duia de la seva terra car l'usà el 1867 en la seva primera *Atl.*: «Llavors, ab blana pluja d'or fi y fulla de lliris, / l'horror y las tenebras *esbulla* l' sol naixent, / y ab sos raigs coronant-se y ab las tintas del iris, / pels ayres s'esbargeixen los núvols del ponent» (ix, 47b), vers eliminat en la versió de 1877, però en aquesta hi afegeix: «prou juntf .ls continents, de l'aygua al destriar-los / --- mes lo pecat m'obliga, y ab quant dolò! a *esbular-los*» (iv, 37c). Ja el trobem en la ploma del B. de Maldà: «ella lo etgegà a fregar --- i per tant son casament *csbullat*» (*Coll. B. V.*, 107.23); «l'hauria vist morir d'un mal de ventre, amb tal de que no vingués a *esbular-me* el marro», *MVayreda* (*La Punyalada*, v, p. 85); «els rinxols dels cabells que el cerç li *esbullava* feien una diadema d'or a les seves llàgrimes», Coromines (*Silèn.*, § 18, p. 238). El sentit corrent d'*esbular* no se separa radicalment del d'*embullar*, però hi ha tanmateix un matís distintiu constant en el sentit d'afegir el destriament, l'esbarriament, a la confusió; en certs usos pagesívols l'esbarriament, la dispersió, preponderen tant que el matís de confusió arriba a esvanir-se, i resta solament la idea d'«escampar en ordre dispers»: «fora del Carrer del Bonaire, on hi ha 6 cases juntes, les altres estan *æbuyadas*» anotem en el Vallès (Sta. Eulàlia de Ronçana, 1937).

El substantiu *esbull* és menys usat que *embull*, i porta també aqueix matís doble: «a sos palaus l'Al-